

Kizling Rudolf, Die militaerische Vereinbarungen der Kleinen Entente 1929-1937. Mit drei Karten. Verlag R. Oldenbourg Muenchen 1959. (Suedosteuropaeische Arbeiten. 54.) VII + 91 str. + 3 pril.

Le po naključju, kot pravi avtor v uvodu, so prišli med vojno za nekaj časa v njegove roke originalni protokoli tajnih dogovorov šefov generalštabov članic Male antante. Ker pa zapisniki ne vsebujejo statistike o vojaški moči teh držav, se je pri tem oprl na druge vire, ki jih pa ne navaja. V uvodu prikazuje prve poizkuse, da bi kasnejše zaveznice skupno nastopale, in to že pred koncem vojne, posebno močne težnje po političnem sodelovanju pa so vidne na pariških mirovnih pogajanjih. Strah pred skupno nevarnostjo – restavracijo Habsburžanov ter Madžarsko, v kateri vidijo naslednico tendenc propadle monarhije – naposled 23. aprila 1921 združi Jugoslavijo, ČSR in Romunijo. Delo Male antante do 1929. leta prikaže avtor bolj na splošno, ker je njegov namen, prikazati delo šefov generalštabov treh zaveznic od prvega sestanka maja 1929 v Bukarešti do zadnjega v letu 1937. Vseh desetero konferenc, ki so bile izmenoma v glavnih mestih članic, ima podoben potek. Najprej obravnavajo vprašanje o vojaški zmogljivosti Madžarske in Bolgarije ter v kakšnem času bi se mogli nasprotniki pripraviti na napad. Pogodbeno so zaveznice obvezane pomagati tretji le tedaj, če ta ni napadalka ali izzivalka. To je tudi izhodišče pri pripravi operacijskih načrtov za 19 variant, kolikor so jih obravnavali na teh konferencah. Glavni nasprotnik ostaja slej ko prej Madžarska, spreminja se le obseg vojne. Na prvih treh konferencah se ukvarjajo le z možnostjo lokalne vojne, ki bi zajela le jugovzhodno Evropo in eventuelno Nemčijo, že četrta konferenca pa se znajde pred problemom evropske vojne; ta možnost ostaja v ospredju ves nadaljnji čas. Na posameznih konferencah razčlenjujejo v prvi vrsti probleme in variante, kjer velja glavni napad sovražnika državi – gostiteljici konference. Operacijski načrti predvidevajo možne smeri sovražnega napada, obrambo in medsebojno pomoč zaveznic, upoštevajo pa tudi reakcijo sosednjih držav. Nadvse pomembno je, da bi bil čas za mobilizacijo sil čim krajši.

Šesta konferenca iz marca 1934. leta pomeni prelomnico v taktiki zaveznic – nič več čakanja, da Madžarska prva napade. Šefi generalštabov se odločijo za ofenzivno taktiko proti Madžarski v primeru, če bi bila Mala antanta prisiljena, da se vplete v evropsko vojno. Po zasedi bi si članice razdelile Madžarsko po conah, določenih že na četrti konferenci.

Šele na predzadnji konferenci, 1. 1936, v Bukarešti, se dogovore, da bi imeli v primeru vojne skupno vrhovno vojaško vodstvo, potegujejo pa se tudi za skupni oborožitveni program. Zadnja konferenca ne prinese nič novega.

Vojaška politika Male antante propade že ob prvem udarcu – sudetski krizi. Postalo je očitno, da sta Nemčija in Italija Mali antanti mnogo nevarnejši kot pa Madžarska, vendar pa zavezniki na tak razvoj dogodkov niso pripravljene ter ne reagirajo niti tedaj, ko Nemčija zasede ČSR.

Trije zemljevidi v knjigi prikazujejo politično situacijo v tem delu Evrope; dodana pa sta še prevoda vojaških konvencij, prva iz 11. maja 1931 med tremi zaveznicami ter druga, ki sta jo na isti dan podpisala vojaška predstavnik Romunije in Jugoslavije.

Vesna Čuk